Данијела ЗДРАВКОВИЋ

Педагошки факултет у Врању Универзитета у Нишу

УДК 316.47 : 796-053.5

- прегледни научни рад -

Милош ГЛИШИЋ

Факултет за спорт и физичко васпитање Универзитета у Нишу

Зоран МОМЧИЛОВИЋ

Педагошки факултет у Врању Универзитета у Нишу

ПРЕГЛЕД ИСТРАЖИВАЊА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА О ЕФЕКТИМА ПРИМЕНЕ ФИЗИЧКИХ АКТИВНОСТИ КОД ДЕЦЕ

Сажетак: У раду се прегледно и табеларно приказују резултати научне продукције Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, у смислу квалитативне анализе одабраних научних радова саопштених на традиционалним међународним научним конференцијама које се организују сваке године у децембру месецу под називом Ефекти примене физичке активности на антрополошки статус деце. Предмет расправе је мултидисциплинарног карактера. Од понуђених тема су запаженији теоријско-филозофски, истраживачко-методолошки и методички аспекти ефеката примене физичких активности у физичком васпитању, спорту и рекреацији, као и на антрополошки статус популације у специјализованим установама, у пољима друштвено-хуманистичких и биомедицинских наука. Циљ квалитативног истраживања је прикупљање и анализирање публикованих радова на поменутој конференцији у периоду од 2013. до 2017. године из области социологије спорта и психологије, а извршено је помоћу претраживања електронских извора – зборника радова са поменутих конференција у периоду од 2013 до 2017. године. На основу селекције према критеријуму – ужа научна област социологија и психологија спорта одабрано је двадесетак радова. На основу квалитативне анализе радова може се закључити да су саопштени и публиковани били следећи истраживачки проблеми: испитивање социјалних односа, самопоуздање и анксиозност, физичка активност и мотивација, као и пораст насиља код деце.

Кључне речи: деца, самопоуздање, спорт, васпитање, научна истраживања.

* Аутор за кореспонденцију: danijelavranje@gmail.com

Уместо увода

Факултет спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду сваке године 11. децембра традиционално организује међународну научну конференцију поводом Дана Факултета. Конференција се под називом *Ефекти примене физичке активности на антрополошки статус деце, омладине и одраслих* организује од 2011. године. Наиме, одлуком наставно-научног већа Факултета одлучено је да она носи овај наслов како би се довела у везу са научноистраживачким пројектом Факултета, који се у оквиру истог периода реализује под насловом *Ефекти примене физичке активности на локомоторни, метаболички, психосоцијални и васпитни статус популације Републике Србије*. Током последњих пет година она се развијала, тако да је данас по квалитету препознатљива истраживачима из Србије, региона а и у међународним истраживачким токовима. Конференцију подржава Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Олимпијски комитет Републике Србије, а од 2015. године и Министарство омладине и спорта Републике Србије.

Сам циљ конференције је да се шири научна јавност упозна са последњим научним истраживањима који процењују ефекте примене физичких активности на антрополошки статус деце, омладине и одраслих, као и могућности имплементације добијених налаза у праксу физичког васпитања, спорта, рекреације и специјализованих установа.

С обзиром на ширину тема, Конференција се из године у годину реализује у већем броју одвојених сесија, у оквиру којих се одвојено разматрају теоријско-филозофски, истраживачко-методолошки и методички аспекти ефеката примене физичких активности у физичком васпитању, спорту и рекреацији. Такође се одвојено разматрају и ефекти примене физичких активности на антрополошки статус популације у специјализованим установама, као и интердисциплинарни приступи у истраживању ефеката примене физичких активности у пољима друштвено-хуманистичких и биомедицинских наука. Коначно, у оквиру посебних сесија одвојено се разматрају неуромишићни фактори физичке активности и спорт за све.

Циљ овог рада јесте прикупљање и анализирање публикованих радова на поменутој научној конференцији у периоду од 2013. до 2017. године из области друштвено-хуманистичких наука – тј. психологије спорта и социологије спорта.

1. Методологија рада

За прикупљање, класификацију и анализу циљаних истраживања коришћена је дескриптивна метода. Литература је систематски прикупљена претраживањем радова публикованих у оквиру међународне научне конференције *Ефекти примене физичке активности на антрополошки статус деце, омладине и одраслих* Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду. Претрага је била ограничена на радове објављене у последњих 5 година, тј. у временском периоду од 2013. до 2017. године. За потребе овог рада коришћена је и допунска литература у виду уџбеника.

1.1. Селекција радова

Избор самих радова детерминисан је на основу наслова и кључних речи. Постављени су били и одређени критеријуми селекције. Први од услова за прихватање радова јесте да су радови из области психологије, педагогије и социологије, потом да радови нису били старији од горе поменутог периода (5 година).

1.2. Ток поступка преузимања радова

У почетку претраге идентификовано је 309 референци које су реаговале на неке од критеријума. На основу читања наслова елиминисано је 149 радова, док се читањем апстракта дошло до коначних 20 уско повезаних истраживања (Слика 1)

Слика 1. Приказ поступка преузимања података (радова).

1.3. Преглед петогодишњих истраживања

Табела 1. Преглед досадашњих истраживања

Prvi autori god. publikacije	Uzorak ispitanika: Broj (N) Pol (M/Ž) Uzrast ili razred Mesto boravka	Naslov rada	Eksperimentalni nacrt istraživanja	Tip-programa	Rezultati istraživanja
Baćanac, (2013).	130 ispitanika M=79; Ž=51 12-66 god. Kopaonik	Primena psiholoških veština kod orijentiraca	Utvrđiti da li koriste neke tehnike psihološke pripreme u cilju eliminisanja svojih karakterističnih grešaka	Anketa	Orijentirci najviše koriste tehnike: koncentracije, samogovora, opuštanja, kognitivne procene i vizualizacije
Kasum, (2013).	N=27 M 11-17 god. Beograd	Socijalni status rvača pionirskog i kadetskog uzrasta iz centralne Srbije	Utvrđi socijalni status mladih rvača, ali i da se ti rezultati uporede sa pokazateljima socijalnog statusa populacije vrhunskih sportista sa ovog prostora	Anketa	Najčešće potiču iz stabilnih porodica sa prosečnim ili ispod prosečnim socijalnim statusom, a u 50% slučajeva uzor im je trener.
Miletić, (2013).	N=100 M/Ž 1.-4. razred srednje škole Beograd	Mišljenja učenika srednje broderske škole prema aktivnostima u prirodi	Ustanoviti mišljenja učenika prema aktivnostima u prirodi.	Anketa	U 96% slučajeva pozitivan uticaj u savladavanju strahova i ukupnoj socijalizaciji pojedinca, zdravlju, osecaju prijatnosti.
Gökçe, (2014).	N=338 M=202; Ž=136 / Turska	Poređenje samoeфикаsnosti sportista: učešće u individualnim i timskim sportovima	Ispitati efekat različitih sportova (individualnih ili timskih sportova) na samoeфикаsnost sportista.	Skala samoeфикаsnosti	Samoeфикаsnost sportista timskih sportova je značajno niža od sportista pojedinačnih sportova.

Lazarević, (2014).	N=183 M/Ž Studenti FSFV Beograd	Fizička samoeфикаsnost i socijalna anksioznost zbog izgleda kao prediktori samocenjenja kod studenata koji se bave sportom	Proveriti validnost fizičke samoeфикаsnosti i socijalne anksioznosti	Skala samoeфикаsnosti, Rozenberg-ova, socijalne anksioznosti	Studenti koji pozitivnije procenjuju fizičku samoeфикаsnost i koji imaju manju anksioznost zbog izgleda u socijalnim uslovima imaju veće samocenjenje.
Milojević, (2014).	N=3662 M/Ž 14-19 god. gradovi Srbije	Odredene karakteristike maloletnika članova navijačkih grupa u Republici Srbiji	Opisati neke od karakteristika maloletnika koji se priključuju navijačkim grupama i učestvuju u nasilju na sportskim priredbama	Anketa	539 su se izjasnili da su članovi navijačkih grupa i identifikovane su 93 navijačke grupe. Češći su konzumenti alkohola i narkotika, češće i privođeni.
Radeno- vić, (2014).	/ / / Srbija	Sociologija sporta i/ili sociologija fizičke kulture? - neka razmatranja	Zašto sport zauzima krucijalno mesto kao predmet istraživanja jedne posebne sociološke discipline? Da li se u sociologiji sporta izučava i oblast fizičke kulture uprkos nazivu discipline?	Analiza sadržaja	Ova sociološka disciplina neopravdano je orijentisana ka sportu kao centralnom predmetu istraž. Samo manji broj tematskih jedinica je posvećen širokoj oblasti fizičke kulture, tačnije, fizičkom vaspitanju i rekreaciji.
Velaga, (2014).	N=300 M=177;Ž=123 Sve takm. kategorije Srbija	Takmičarska anksioznost kod karatista	Ispitati nivo takmičarske anksioznosti kod karatista, i povezanost sa polom, takmičarskom kategorijom i plasmanom.	3 sub-skale: kognitivna anksioznost, somatska anksioznost i samopouzdanje.	Generalno nizak % takm. anksioznosti; karatistkinje iskazuju viši nivo kognitivne anksioznosti; pioniri iskazuju nižu somatsku anksioznost i više samopouzdanja; Osvajači medalje pokazuju niži nivo somatske anksioznosti

Kasum, (2015).	N=70 M=47,1% ; Ž=52,9% 14-16 god. Beograd	Anksioznost i takmičarsko samopouzda- nje kod spor- tista sa i bez invaliditeta	Ispitati da li u pogledu kognitivne anksio- znosti, somatske anksioznosti i takmičarskog samopouzdanja, postoje značajne razlike između sportista sa invalidite- tom i bez invaliditeta	Upitnik Com- petitive State Anxi- ety Inven- tory II od 3 sub- skale	Sportisti sa invaliditetom poseduju stat. značajno viši nivo kognitivne anksioznosti i manje samopo- uzdanja, nego sportisti bez invaliditeta, dok razlika kod somatske ank- sioznosti nema.
Lazare- vić, (2015).	N=155 Ž Prosečna sta- rost 21 god. Beograd	Psihološki korelati uključenosti studentkinja u sport i vežbanje.	Ispitati povezanost samopoštovanja, fizičke samoeфикаsnosti i soci- jalne anksioznosti zbog izgleda, kao psiholoških karakteristika, sa uključenošću studentki- nja u sport i vežbanje	Rozen- bergo- va ska- la samo- pošto- vanja; Skala fizičke samoe- fika- snosti i socijal- ne anksioz- nosti	Uključenost u bavljenje spor- tom, kao i u redovno fizičko vežbanje, pozi- tivno je pove- zana sa psiho- loškim karakt. samopoštova- nje i fizička samoeфика- snost.
Sturza Milić, (2015).	N=279 142 vaspitača 137 roditelja M/Ž Vojvodina	Istraživanje stavova vaspitača i roditelja o značaju fizič- ke aktivnosti u prevenciji vršnjačkog nasilja	Ispitati stavove vaspita- ča i roditelja o značaju fizičke aktivnosti u funkciji prevencije vrš- njačkog nasilja	Upitnik i Liker- tovog tipa	Između stavova vaspitača i roditelja o zna- čaju fizičke aktivnosti u prevenciji vrš- njačkog nasilja, postoji statistič- ki značajna raz- lika, i to, u korist vaspitača
Zdravko- vić, (2015).	N= 131 M/Ž Studenti Vranje	Mišljenje studenata o potrebi usva- janja zdravih životnih navika.	Identifikovati prisustvo pojedinih nezdravih i osvetliti potrebu za usvajanjem zdravih životnih navika.	Anketa	Većina ispitanika neupražnjava redovne sportsko-rekre- ativne aktivno- sti, pušača je 1/2, 2/3 proce- njuju svoju ishranu kao neredovnu i nepravilnu, a skoro 1/5 ispi- tanica je konzumirala narkotike.

Lukač, (2016).	N=233 M=95; Ž=138 3. i 4. razred srednje Novi Sad	Mišljenja učenika o ulogama nastavnika fizičkog vas- pitanja u na- stavnom pro- cesu	Ispitati mišljenje učeni- ka o ulogama nastavni- ka fizičkog vaspitanja u nastavnom procesu.	Upitnik Liker- tovog tipa	Procenjuju sve uloge nastavni- ka FV kao potrebne, posebno one gde je interak- cija nastavnika sa učenicima usmerena na emocionalno sazrevanje uče- nika i pružanje pomoći i podrš- ke u prevazila- ženju emocio- nalnih teškoća.
Marko- vić, (2016).	/ / / Srbija	Materijalno- prostorni uslovi predškolskih ustanova za realizaciju usmerenih aktivnosti.	Istražiti materijalno-pro- storne uslove predškol- skih ustanova za realiza- ciju usmerenih aktivno- sti.	Šesto- stepe- na ska- la	Preko 80% predškolskih ustanova nema veliku salu, kružnu atletsku stazu od 200m ima 10%, što znači da u veli- koj meri utiču i materijalno- prostorni uslo- vi.
Mlade- nović, (2016).	/ / / Srbija	Uticaj eks- trinskih motiva u obuci skija- nja kod dece	Bazira se na teorijskim saznanjima iz oblasti psihologije i psihofizič- kog razvoja dece	Baziran na teo- rijskim sazna- njima	Primarni izvor motivacije tre- ba da bude unutrašnja motivacija uko- liko se želi da se aktivnost održi duži period. Spoljašnji izvo- ri-nagrade, imaju svoje mesto.
Orlić, (2016).	N= 173 M/Ž 108 FSFV i 65FF Studenti Beograd	Pristrasnost ishoda u pro- ceni kvaliteta odluke: ulo- ga sportske- ekspertize i domena odlučivanja.	Testirati hipotezu da će studenti FSFV demon- strirati manju prista- snost ishoda od studena- ta FF prilikom procenji- vanja sportskih odluka.	Deseto- ste- pena skala	Registrovana je pristrasnost ishoda za oba domena odluči- vanja, studenti FSFV pokazuju manju prista- snost ishoda u odnosu na stu- dente FF kada su u pitanju sportske odlu- ke.

Miletić, (2017).	/ / / Srbija	Inkluzija u sportu i značaj testiranja psiho-socijalnih karakteristika igrača golbola	Opisati izmenjene slike psiho-socijalne dimenzije sporta, putem praćenja stanja u golbolu.	Teorijska analiza	Odgovarajuća sportska infrastruktura, adekvatan pristup trenera prema pojedinim fizičkim aktivnostima igrača golbola i prime-na kognitivnih i konativnih baterija testova, omogućavaju pravilnu determinaciju socijalnih veština i karakteristika, odlučujućih za uspešno učešće u sportskim aktivnostima igrača golbola.
Trbojević, (2017).	N= 245 M=121; Ž= 124 prosečne starosti 14 god. Vojvodina	Osnovne psihološke potrebe u sportu kao prediktori odustajanja od sporta u adolescenciji	Ispitati prediktorsku ulogu osnovnih psiholoških potreba u sportu na nameru mladih sportista da odustanu od sporta.	Skala zadovoljenja osnovnih potreba u sportu; Upitnik sportske posvećenosti	Kao značajni prediktori namere da se odustane od sporta izdvojili su se potreba za uživanjem, kompetencijom, i autonomijom.
Tminić, (2017).	/ / / Hrvatska	Programi treninga psiholoških veština - prikaz procesnog modela	Sažeti najvažnije teorijsko-psihološke metode i konceptualizirati treninge psiholoških veština.	Pregledni naučni rad	Psihološke metode kao što su postavljanje ciljeva, predočavanje, relaksacija, samopouzdanje i meditacija dovode do psih. veština (kontrola anksioznosti, samopouzdanja, mentalne snage, sposob. postavljanja ciljeva i kompetitivnost) kako bi poboljšali performanse, povećali zadovoljstvo

					i lično zadovoljstvo sportom i fizičkom aktivnošću.
Tminić, (2017).	/ / / Hrvatska	Razvoj samoregulacije kod sportista treningom psiholoških vještina	Prikazati različite procese samoregulacije na koje utiče trening psiholoških vještina.	Pre-gledni naučni rad	Deca, mladi i seniorski sportisti koji steknu psihološke spos.i na nivou prenaučenosti se efikasnije suočavaju sa trenažnim i takmičarskim stresom, imaju veće poverenje i veću konzistentnost u pokazateljima učinka

2. Резултати и дискусија истраживања

У табели 1. дат је приказ 20 прикупљених и анализираних истраживања. У њој су дате информације о првом аутору, као и година њихове публикације (док су коаутори наведени у референцама). Даље, сваки рад је приказан по следећим параметрима: узорак испитаника (број ученика, пол - мушки/женски, узраст или разред, место боравка – тестирања), наслов рада, тип програма, као и експериментални нацрт истраживања и резултати. Што се тиче броја испитаника, може се рећи да је прилично варирао од рада до рада, па је тако најмањи број био 27 у раду Kasum, G., & Gavarić, A. (2013), а највећи број њих 3662 ученика у истраживању Milojević, S., Janaković B., Vučković, G. & Milojković, B. (2014). Најмлађи испитаници били су узраста од 11 година, такође у раду Kasum, G. & Gavarić, A. (2013), док најстарији узраста 66 година у истраживању Ваџанас, Лј., Козодеровић, Ј., Јуџас, И. & Милојковић, В. (2013). У дванаест истраживања узорак су чиниле особе и мушког и женског пола, пет су била теоријска, а по један је испитивао само особе мушког пола, особе женског пола и објекте. С обзиром на испитиване области, анкете су биле најзаступљеније.

Студија (Gökçe, 2014) показала је да спортисти индивидуалних спортова имају више самоефикасности него спортисти тимских спортова. Разлог томе је што они боље познају своје способности него спортисти тимских спортова. Самоефикасност је суд особе о својој могућности да обавља одређену активност (Bandura, 1992). Други разлог индивидуалних спортиста да буду склонији субјективном суђењу, па и самоефикасности, лежи у томе што код тимских спортова постоје саиграчи који могу покривати грешке, а исто тако и један играч може имати користи од свог саиграча.

Каратисти, у целини гледано, показују низак степен такмичарске анксиозности (когнитивна анксиозност и соматска анксиозност) и висок ниво самопоуздања. Утврђено је да пионири исказују нижу соматску анксиозност у односу на кадете и сениоре, самим тим логично је и што они исказују виши ниво самопоуздања. У млађим категоријама деца још увек све доживљавају кроз игру, па је могуће у томе пронаћи један од одговора за овако нешто. У старијим категоријама долази и до бољег разумевања такмичења, озбиљније конкуренције, а самим тим и до појаве одређеног страха који са собом носи нижи ниво самопоуздања. Такмичари који су освајачи медаље показују нижи ниво соматске анксиозности у односу на такмичаре који нису освојили медаљу, што говори о самопоуздању које носе са собом пре освајања исте, али и потом.

У раду (Radenović, 2014) анализа садржаја уџбеника и тематских јединица које се изучавају у оквиру социологије спорта упућује да је посебна социолошка дисциплина неоправдано оријентисана ка спорту као централном предмету истраживања. Само мањи број тематских јединица је посвећен широкој области физичке културе, тачније, физичком васпитању и рекреацији. Како сам аутор наводи, један од разлога за то јесте снажна присутност и видљивост врхунског спорта и спортских приредби у функцији спектакла.

Spilberger је указао на постојање анксиозности као црте личности и као психичког стања (Spielberger, 1966). Стање анксиозности је повезано са пролазним узбуђењем и тензијом, док црта анксиозности указује на трајнију карактеристику особе. Развијање анксиозности као црте личности зависи од персоналних диспозиција и срединских утицаја и није присутна код свих спортиста, док стање такмичарске анксиозности може да постоји у извесној мери код свих спортиста (Elgin, 2000). У истраживању (Kasum, 2015) резултати показују да се спортисти са инвалидитетом и спортисти без инвалидитета разликују у погледу когнитивне анксиозности и такмичарског самопоуздања (у корист особа без инвалидитета), док неке друге студије (Ваџанас, 2014) упућују да разлика нема. У сваком случају овај рад би било добро поновити с обзиром на узорак испитаника који броји свега 18 особа особа са инвалидитетом, што се може сматрати малим за доношење сигурнијих закључака.

Физичка активност важна је за здравље деце као и развој социјалне интеракције (Sturza Milić, 2015). Показало се и да код деце редовна физичка активност смањује насилно понашање. Анализом ставова васпитача отвара се потреба њихове додатне едукације када је у питању примена свакодневне физичке активности. Међутим, с обзиром да они у односу на родитеље значајније препознају физичку активност као средство превенције вршњачког насиља, управо су родитељи ти које је неопходно првенствено у већој мери едуковати. Даље треба напоменути да су управо деца која имају насилничко понашање у детињству под великим ризиком да кад одрасту развију делинквентне облике понашања, уђу у криминал и постану зависна од алкохола и психоактивних супстанци (Kaltiala-Heino, 2000).

Овоме се даље може прикључити и касније укључивање деце у навијачке групе, о чему управо говори следећа студија (Milojević, 2014). Млади су под окриљем групе агресивнији и спремнији да изазову нереде и насиље пре него њихови вршњаци који нису организовани (Earle, 2011). Резултати добијени истраживањем, сагласни су са тиме. У прилог томе иде и добијени податак да су средњошколци који се прикључују навијачким групама чешће конзументи алкохола и наркотика него њихови вршњаци без интересовања за навијачко организовање. Малолетни чланови навијачких група много чешће улазе и у сукобе мотивисане навијањем, па су чешће и привођени од стране полиције због насиља. Све ово говори о неопходној раној едукацији самих родитеља, а потом и деце још од обданишта, па до средњих школа где и увелико долази до појава оваквих проблема.

Проблеме са вршњачким насиљем поред недовољне едукације родитеља и деце можемо пронаћи путем истраживања (Marković, 2016) и у неадекватним условима за одвијање саме физичке активности. Долази се до резултата да велику салу површине кошаркашког игралишта нема 82% предшколских установа, свлачионице нису заступљене у 80%, док примера кружну стазу од 200 м или пак стазу неправилног облика око игралишта нема у преко 90% предшколских установа. Оно што даље забрињава је и други рад поменутог аутора у коме се наводи ситуација у школама и наилази на поражавајући податак да њих 91.67% нема поменути кружну стазу (Marković, 2016a). На основу свега реченог, данашњи начин живота у коме се живи у сталној журњи и где родитељи заправо немају времена ни за себе, где деца бивају све запостављенија и препуштена “паметној техници” доводи до много озбиљнијих проблема које треба тражити и у самом друштву и околини, а можда најмање у самој деци.

Кроз истраживање (Mladenović, 2016) у коме је он проучавао мотивационе агенсе деце током обуке скијања, а који могу бити унутрашњи (где сама активност, само њено извођење изазива задовољство) и спољашњи (као што су награде, казне, признања, претње, који треба да појачају постојећу снагу мотивације). Показало се да спољашњи разлози нису добри на дуже стазе из разлога што тада деца тренирају ради спољашњих разлога и они као такви нису пожељни са психолошког аспекта. Међутим, њих не треба ни искључивати у потпуности јер некада могу помоћи у одређеним, пример тренутним ситуацијама.

Рад (Trninić, 2017) се бави теоријским аспектом и пружа неопходне информације самим спортистима, али и тренерима с обзиром да се у њему говори о значају програма тренинга психолошких вештина, а то је управо оно што недостаје многим. Истраживачки налази сугеришу да су тренинзи као такви ефикасни у унапређивању самог изођења и промени понашања, што потврђује рад (Сох, 2012). Психолошке методе као што су: постављање циљева, предочавање, релаксација, самоговор и медитација воде до психолошких вештина (контрола анксиозности, самопоуздање, ментална чврстоћа, способност постављања циљева, компетитивност) које омогућавају унапређивање извођења, повећање ужитка и личног задовољства спортом и телесном активношћу. Програми тренинга психолошких вештина обликују се у односу на узраст и посебност психолошког профила појединца.

Закључна разматрања

Циљ овог прегледног истраживања био је прикупљање и анализирање публикованих радова на међународној научној конференцији у Београду у временском периоду од 2013. до 2017. године из области психологије, педагогије и социологије, а све у оквиру проширења пописа истраживања који се користе као пратећи инвентар курса Социо-психолошких истраживања. Кроз прегледану литературу и издвојених 20 радова, може се закључити да су аутори највише обрађивали теме које су се односиле на испитивање анксиозности и самопоуздања, мотивације, као и насиља код деце.

Код мотивационих агенса деце увек треба радити на оним унутрашњим (где сама активност, само њено извођење изазива задовољство), а спољашње (као што су: награде, казне, признања, претње) дозирати у само одређеним, с обзиром да они нису пожељни са психолошког аспекта.

Да предшколци, а касније и старији ученици не би били склони вршњачком насиљу, као и насиљу на спортским манифестација показало се да је поред ране едукације како њих самих, тако и родитеља, неопходно и упражњавање редовне физичке активности која је битна не само за њихово здравље, већ и развој социјалне интеракције.

У млађим категоријама деца све доживљавају кроз игру, па самим тим пионири и исказују нижу соматску анксиозност у односу на кадете и сениоре, самим тим логично је и што они исказују виши ниво самопоуздања.

Стање анксиозности је повезано са пролазним узбуђењем и тензијом, док црта анксиозности указује на трајнију карактеристику особе. Спортисти борилачких вештина, као што су примера каратисти, показују низак степен такмичарске анксиозности (когнитивна анксиозност и соматска анксиозност) и висок ниво самопоуздања. Показало се и да индивидуални спортисти имају више самоефикасности него спортисти тимских спортова. Разлог томе је што они боље познају своје способности него спортисти тимских спортова.

На крају, ако све ово заједно погледамо, данашњи начин живота у коме се живи у сталној јурњави и где родитељи заправо немају времена ни за себе, где деца бивају све више запостављена и препуштена “паметној техници” долази до много озбиљнијих проблема које треба тражити и у самом друштву и околини, а можда најмање у самој деци.

Литература

1. Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
2. Bačanać, Lj., Kozoderović, J., Juhas I. & Milojkovic, B. (2013). Primena psiholoških veština kod orijentiraca. In: A. Nedeljković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 11-12.2013)*.

- Book of abstracts* (pp.123). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
3. Velaga, M. (2014). Takmičarska anksioznost kod karatista. In: D. Mitić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.201). *Book of abstracts* (pp.156). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 4. Gökçe, H., & Arslan, Y. (2014). Poređenje samoeftkasnosti sportista: učeše u individualnim i timskim sportovima. In: D. Mitić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2014). *Book of abstracts* (pp.152). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 5. Earle, R. (2011). Boys' zone stories: Perspectives from a young men's prison. *Criminology & Criminal Justice*, 11(2), 129-143.
 6. Elgin, S. L. (2000). State anxiety of woman basketball player's prior to competition. *Perceptual and Motor Skills*, 83(2), 375-383.
 7. Zdravković, A. & Radenović S. S. (2015). Mišljenje studenata o potrebi usvajanja zdravih životnih navika. In: G. Kasum M. & Mudrić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2015). *Book of abstracts* (pp.36).Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 8. Kaltiala-Heino, R., Rimpelä, M., Rantanen, P. & Rimpelä, A. (2000). Bullying at school - an indicator of adolescents at risk for mental disorders. *Journal of Adolescence*, 23, 661-674.
 9. Kasum, G. & Gavarić, A. (2013). Socijalni status rvača pionirskog i kadetskog uzrasta iz Centralne Srbije. In: A. Nedeljković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2013). *Book of Proceedings* (pp.488-495). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 10. Kasum, G. & Mladenović, M. (2015). Anksioznost i takmičarsko samopouzdanje kod sportista sa i bez invaliditeta. In: G. Kasum M. & Mudrić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2015). *Book of Proceedings* (pp. 348-354). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 11. Lazarević, D., Lazarević, B. LJ. & Radisavljević Janjić, S. (2015). Psihološki korelati uključenosti studentkinja u sport i vežbanje. In: G. Kasum M. & Mudrić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2015). *Book of abstracts* (pp.38).Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 12. Lazarević, D., Orli, A. & Lazarević, Lj. B. (2014). Fizička samoeftkasnost i socijalna anksioznost zbog izgleda kao prediktori samocenjenja kod studenata koji se bave sportom. In: D. Mitić (Ed.): *International Scientific Conference*

- Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 11-12.2014). Book of abstracts (pp.154).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
13. Lukač, B., Milanović, I., Lazarević, D. & Radisavljević Janić, S. (2016). Mišljenja učenika o ulogama nastavnika fizičkog vaspitanja u nastavnim procesima. In: B. Savović, R. Mandić, & S. Radenović (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 10-11.2015). Book of abstracts (pp.34).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 14. Marković, Ž. (2016). Materijalno-prostorni uslovi predškolskih ustanova za realizaciju usmerenih aktivnosti. In: B. Savović, R. Mandić, & S. Radenović (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 10-11.2015). Book of abstracts (pp.30).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 15. Marković, Z. (2016a). Material spacious conditions of the buildings for the realization of physical education. *International Monograph Sports Facilities-Modernization and Construction-SPOFA*, 16.
 16. Miletić, V. & Gavrilović, D. (2013). Interesovanja učenika srednje Brodarske škole za aktivnosti u prirodi. In: A. Nedeljković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 11-12.2013). Book of Proceedings (pp.480-483).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 17. Miletić, M., Zdravković, D. & Radivojević, D. (2017). Inkluzija u sportu i značaj testiranja psiho-socijalnih karakteristika igrača golbola. In: S. Mandarić, L. Moskovljević, & M. Marković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 11-12.2017). Book of abstracts (pp.155).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 18. Milojević, S., Janković, B., Vučković, G. & Milojković, B. (2014). Određene karakteristike maloletnika članova navijačkih grupa u Republici Srbiji. In: D. Mitić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 11-12.2014). Book of Proceedings (pp. 419-426).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 19. Mladenović, D. (2016). Uticaj ekstrinzičkih motiva u obuci skijanja kod dece. In: B. Savović, R. Mandić, & S. Radenović (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults (Belgrade, Serbia, December 10-11.2015). Book of abstracts (pp.54).* Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 20. Orlić, A. & Damjanović, K. (2016). Pristrasnost ishoda u proceni kvaliteta odluke: uloga sportskeekspertize i domena odlučivanja. In: B. Savović, R. Man-

- dić, & S. Radenović (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 10-11.2015). *Book of abstracts* (pp.155). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
21. Radenović, S. (2014). Sociologija sporta i/ili sociologija fizičke kulture? - neka razmatranja. In: D. Mitić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults*(Belgrade, Serbia, December 11-12.2014). *Book of abstracts* (pp.166). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 22. Spielberger, C. D. (1966). Theory and research on anxiety. In: C. D. Spielberger (Ed.): *Anxiety and behavior* (p. 3–19). New York: Academic Press.
 23. Sturza Milić, N., Nedimović, T. & Stojanović, A. (2015). Istraživanje stavova vaspitača i roditelja o značaju fizičke aktivnosti u prevenciji vršnjačkog nasilja. In: G. Kasum M. & Mudrić (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2015). *Book of abstracts* (pp.32). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 24. Trbojević, J. (2017). Inkluzija u sportu i značaj testiranja psiho-socijalnih karakteristika igrača golbola. In: S. Mandarić, L. Moskovljević & M. Marković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2017). *Book of abstracts* (pp.153). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 25. Trninić, V., Trninić, M. & Čavala, M. (2017). Razvoj samoregulacije kod sportista treningom psiholoških veština. In: S. Mandarić, L. Moskovljević & M. Marković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2017). *Book of Proceedings* (pp.403-407). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 26. Trninić, M., Trninić, V. & Čavala, M. (2017). Programi treninga psiholoških veština - prikaz procesnog modela. In: S. Mandarić, L. Moskovljević & M. Marković (Ed.): *International Scientific Conference Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status With Children, Youth and Adults* (Belgrade, Serbia, December 11-12.2017). *Book of Proceedings* (pp.333-337). Beograd: Faculty of Sport and Physical Education, University of Belgrade.
 27. Cox, R.H. (2012). *Sport psychology: Concepts and applications*. (7th ed.). New York: McGraw-Hil
 28. <http://www.dif.bg.ac.rs/%D1%81%D1%80/zbornici>

Danijela Zdravković
Milos Glišić
Zoran Momčilović

REVIEW OF THE RESEARCH IN THE FIELD OF HUMANISTIC SOCIAL SCIENCES ABOUT THE EFFECTS OF APPLICATION OF PHYSICAL ACTIVITIES WITH CHILDREN

Summary: *This paper transparently presents tabulated results of scientific production of The Faculty of sport and physical education of the University in Belgrade, in terms of qualitative analysis of chosen scientific papers presented at traditional international scientific conferences organized every year in December with the title Effects of application of physical activities on anthropologic status of children. The subject issue is multidisciplinary. Of the themes offered, great attention was paid to theoretical-philosophical, research-methodological and methodical aspects of the effects of application of physical activities in physical education, sport and recreation, as well as on anthropological status of population in specialized institutions, in the field of social humanistic and biomedical sciences. The objective of qualitative research is to collect and analyze published papers at the previously mentioned conference in the period from 2013- 2017 in the field of sociology of sport and psychology, and it was conducted by investigating electronic resources - proceedings of papers from the mentioned conferences in the period 2013-2017. On the basis of selection according to the criterion - narrow scientific field sociology of sport and psychology of sport, twenty papers were chosen. On the basis of qualitative analysis of papers we came to a conclusion that the following research issues were presented and published: investigation of social relations, self confidence and anxiety, physical activity and motivation, increase of violence with children.*

Key words: *children, self confidence, sport, education, scientific research.*